FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF
ONOR. GEOFFREY VALENZIA B.A., LL.D.

Seduta ta' nhar il-Gimgha, 30 ta' Marzu, 2001

Numru 77

Citaz. Nru. 1195/97GV

Doc. Nru. 16-01

Dr. Sandra Caruana u b'nota tas-26 ta' April, 2000 il-kunjom gie mibdul ghal Sladden stante li l-attrici zzewget.

vs

Joe Mifsud

Il-Qorti,

PRELIMINARI

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz taghha gie premess illi f'pagni 129 u 149 tal-ktieb 'Id-Djarju ta' Ciro Del Negro', li tieghu l-konvenut hu l-awtur, gew attribwiti fatti determinati li huma foloz u malafamanti fil-konfront tal-attrici li jesponuha ghad-disprezz u ghar-redikolu tal-pubbliku u li jaggravaw l-integrita' u r-reputazzjoni professjonali taghha;

Premess illi l-attrici, bhala l-parti malafamata ghandha d-dritt ghad-danni li ma jeccedux hamest elef lira (Lm5,000) kontemplati fl-Art. 28 tal-Ligi tal-Istampa, Kap. 248 tal-Ligijiet ta' Malta;

L-attrici talbet li din l-Onorabbli Qorti, ghar-ragunijiet premessi:

1. Tiddikjara u tiddecidi illi l-pubblikazzjoni suriferita hi libelluza u malafamanti fil-konfront tal-attrici u li jesponuha ghad-disprezz u r-redikolu tal-pubbliku;

2. Tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attrici dik is-somma li tiffissa l-istess Qorti f'ammont li ma jeccedix hamest elef lira (Lm5,000) bhala danni b'applikazzjoni tal-Art. 28 tal-Kap. 248 tal-Ligijiet ta' Malta;

Bl-ispejjez kontra l-konvenut.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attrici a fol. 3 tal-process;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut a fol. 18 tal-process fejn eccepixxa:

1. Fl-ewwel lok il-preskrizzjoni ta' l-azzjoni taht il-ligi ta' l-istampa billi l-eccepjent gie notifikat l-ewwel darba b'att gudizzjarju aktar minn sena wara l-pubblikazzjoni tal-ktieb imsemmi;

2. Illi inoltre bla pregudizzju ghas-suespost, l-eccepjent ma ghamel ebda dikjarazzjoni tieghu, izda kien qed jirrapporta fedelment diskors ta' personagg pubbliku fuq materja li hija wkoll ta' nteress pubbliku, u ghalhekk ukoll jaqa' taht il-privilegg kwalifikat;

3. Ghall kull buon fini l-eccepjent jaghmilha cara illi huwa ma jikkonvidix l-opinjoni ta' Ciro del Negro;

4. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat in-noti tal-parftijiet;

TALBA

L-attrici qed titlob li din il-Qorti: tiddikjara li l-pubblikazzjoni f'pagni 129 u 149 tal-ktieb Id-Djarju ta' Ciro del Negro hi libelluza u malafamanti fil-konfront ta' l-attrici u li jesponuha ghad-disprezz u r-redikolu tal-pubbliku; tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attrici dik is-somma li tiffissa l-istess Qorti f'ammont li ma jeccedix Lm5,000 bhala danni bl-applikazzjoni ta' l-art 28 tal-Kap 248 tal-Ligijiet ta' Malta.

ECCEZZJONIJIET

Il-konvenut eccepixxa: fl-ewwel lok il-preskrizzjoni ta' l-azzjoni taht il-ligi ta' l-istampa billi l-eccipjent gie notifikat l-ewwel darba b'att gudizzjarju aktar minn sena wara l-pubblikazzjoni tal-ktieb imsemmi; illi inoltre bla pregudizzju l-eccipjenti ma ghamel l-ebda dikjarazzjoni tieghu, izda kien qed jirrapporta fedelment diskors ta' personagg pubbliku fuq materja li hija wkoll ta' interess pubbliku u ghalhekk ukoll jaqa' taht il-priviliegg kwalifikat.

Ghal kull buon fini l-eccipjent jaghmilha cara li huwa ma jikkondividix l-opinjoni ta' Ciro del Negro.

PROVI

L-attrici xehdet li hi l-avukat ta' Dorothy del Negro mart Ciro. Il-klijenta taghha

kienet fethet kawza f'Sqallija kontra zewgha. Hi kienet ghamlet traduzzjoni ta' artikoli biex tipprezentahom barra. Fil-ktieb jinghad li l-Imhallfin taljani kienu ddecidew kontra Del Negro fuq xiljiet gurnalistici izda fil-fatt ma kienx hekk ghax fil-kawza kienet giet imqabbda *Social Worker*.

L-attrici qed toggezzjona wkoll ghal parti f'paga 129 fejn qed tigi akkuzata li hi "bla skrupli" u marret kontra l-professjoni taghha. Ma tistax tghid jekk din il-parti hiex f'forma ta' ittra. F'pagna 149 hi giet akkuzata li hadet gurament falz u li ffalsifikat hafna affarijiet. Id-diskors li hemm f'din il-pagna hu bit-taljan u fil-*first person singular* minn Ciro del Negro. F'din il-parti hemm kummenti ta' Ciro del Negro li qeghdin fil-ktieb f'forma ta' intervista. Hi qed toggezzjona ghal kitba billi dan mhux kaz ta' artikolu f'gazzetta imma ktieb li jinsab fil-bibljoteki ta' Malta u jifforma parti mill-istorja politika ta' pajjizna. Il-ktieb gie pubblikat fin 1997 u l-kawza giet prezentata f'Mejju 1997.

Il-konvenut xehed li hu l-awtur tal-ktieb in kwistjoni li gie pubblikat fil-bidu tan 1997. Sa Ottubru 1998, ezattament sas-26 ta' Ottubru, 1998 hu ma kienx ircieva att gudizzjarju minghand l-attrici dwar dan il-ktieb.

Il-ktieb mhux kollu kitba tieghu. Fih rappurtagg gurnalistika ta' grajja dwar materja ta' interess pubbliku. Hemm ukoll diversi rapportaggi verbatim ta' intervisti, kif ukoll dokumenti pubblikati, fosthom processi tal-Qorti. Del Negro f'Malta hu personagg pubbliku.

Dwar il-bran a fol. 129 din mhux kitba tieghu. Din hi traduzzjoni fidila ta' ittra li De Negro kiteb lill Kummissjoni ghall Amministrazzjoni tal-Gustizzja, lill Prim Ministru, u lill Ministeru ta' l-Affarijiet Barranin Taljan. Kopja ta' din l-ittra tinsab a fol. 130. Din hi valutazzjoni li ghamel Del Negro u dan ghandu dritt ghall opinjoni tieghu. Del Negro kien ghamel il-kumment tieghu ghax gurnata wara li kienu prezentati dawk id-dokumenti l-Pulizija maltija kienet ressqet tlett persuni ohra akkuzati bl-attentat ta' qtil ta' R. Cachia Caruana minfloku.

Dwar il-bran a fol. 149 dan kien rappurtagg preciz bit-taljan ta' dak li qal Del Negro. Fl-ebda hin hu ma ghamel dak id-diskors tieghu. Hu lanqas ma kien ghamel kummenti. Din hija valutazzjoni li ghamel Del Negro. L-intervista kien ghamilha bit-taljan f'Salerno u kellu kollega qed jghinu.

Hu bl-ebda mod ma ried jew irid jitfa dell jew iwegga lill attrici. Ghal kull buon fini ddikjara li hu m'ghandu xejn kontra Dr. Caruana la professjonalment u wisq inqas personalment. Jekk fl-entuzjazmu biex iwassal l-ahbar naqas b'xi mod fil-konfront taghha, jiskuza ruhu u jitlobha apologija.

KONSIDERAZZJONIJIET

PRESKRIZZJONI

Fl-ewwel eccezzjoni tieghu l-konvenut eccepixxa l-preskrizzjoni ta' l-azzjoni taht il-ligi ta' l-istampa <u>billi hu gie notifikat</u> l-ewwel darba b'att gudizzjarju aktar minn sena wara l-pubblikazzjoni tal-ktieb imsemmi. Ara artikolu 32 tal Kap 248.

Dan l-artikolu jipprovvdi li "*Criminal action for any offence under Part 11 of this Act and limitation of the civil action under section 28 and 29 (damages for defamatory libel u Slander of title and trade libel) shall be barred by prescription after the lapse of one year*".

Il-konvenut qed jissottometti li l-ktieb hareg fil-1997. Il-kawza giet prezentata fis-27 ta' Mejju, 1997 u hu gie notifikat bl-att gudizzjarju dwar dan il-kaz fl-ahhar ta' Ottubru 1998, (precizament fis-26 ta' Ottubru, 1998 ara fol. 15) cioe' aktar minn sena wara l-pubblikazzjoni tal-ktieb. Hu qed isostni li l-perjodu ta' sena ma giex interrott u mhux bizzejjed li jigi prezentat <u>l-att gudizzjarju</u> biex jinterrompi l-preskrizzjoni izda jrid jigi assigurat li dan l-att jigi wkoll notifikat lill persuna kontra min trid tigi interrotta l-preskrizzjoni sa mhux aktar tard minn

xahar minn meta taghlaq il-preskrizzjoni.

Il-Qorti ma taqbilx ma' din is-sottomissjoni billi d-data li biha giet interrotta l-preskrizzjoni hija d-data tal-prezentata tac-citazzjoni, cioe' d-domanda gudizzjali (distintement minn att gudizzjali). Din id-domanda giet prezentata ftit wara li gie pubblikat il-ktieb (ara f'dan is-sens il-gurisprudenza ta' dawn il-Qrati: Bonello vs Bonello PA CS 22/4/83; Cassar vs Zahra PA CS 27/6/83; Dr. Woods vs Jones PA CS 28/3/88; Sghendo vs Muscat PA JSP 3/10/91; Kumm Dr. Mamo vs Mifsud 22/6/92).

PRIVILEGG KWALIFIKAT

Fil-mertu l-konvenut eccepixxa li hu m'ghamel l-ebda dikjarazzjoni tieghu, izda kien qed jirrapporta fedelment diskors ta' personagg pubbliku fuq materja li hija wkoll ta' nteress pubbliku u ghalhekk ukoll jaqa' taht il-priviliegg kwalifikat.

Illi biex japplika privilegg kwalifikat il-Ligi fl-art 12A tal-Kap 248 tipprovvdi li:

In proceedings instituted under this Act it shall be a defence for the editor or the publisher to prove that the information published consisted of an accurate report of a speech made at an important public event by an identified person who knew or could have reasonably known or expected that the content of that speech was to be published in a newspaper or in a broadcasting medium and that the publication of the said speech was reasonably justifiable in a democratic society.

Illi fil-kaz in ezami dan l-artikolu ma japplikax billi ma kienx xi "*speech made at an important public event*". Il-konvenut ma kienx qed jirrapporta fatti u kummenti ta' personagg pubbliku dwar kwistjonijiet importanti ta' interess pubbliku. Li wiehed jippubblika diskors li qal haddiehor dwar avukat f'kawza privata ta' separazzjoni fejn jallega li dan l-avukat hu bla skrupli u ha

gurament falz zgur li ma jistax jitqies bhala privilegg kwalifikat.

MALAFAMA

Il-kliem li l-attrici qed toggezzjona ghalih huwa dak fejn qed tigi akkuzata li hadet gurament falz u li hi bla skrupli.

Fol. 129: *Ghalhekk , min qed jikteb jitlob lil min ghandu d-dmir jistharreg dan il-kaz li jiehu passi mehtiega kontra l-edituri ta' dal-gurnali, kontra l-Avukat Sandra Caruana* ***li kontra kull professjonalita' nqdiet bil-gurnali bhala prova - kollha nies bla skrupli…….***

Fol. 141: *In fatti a quel giorno che hanno presentato i giornali c'era la dottoressa Sandra Caruana* ***la quale ha dichiarato il falso….***

Skond il Gately persuna li tuza "*words which impute to the plaintiff the commission of a crime* " huwa soggett ghall-azzjoni ta' malafama. Hu jsemmi l-kaz ta' persona li takkuza lill ohra li hadet gurament falz jew kaz ta' spergur f' proceduri gudizzjarji (ara fol. 47).

Fil-kaz in ezami l-kliem uzati huma malafamanti fil-konfront ta' l-attrici kemm personalment kif ukoll professjonalment. Il-malafama attribwita lilha hija l-oghla wahda fil-kategorija li tirrigwarda l-kontenut tal-malafama (ara Kawza Dr. Farrugia vs Agius App 27 ta' Mejju 1992).

TRADUZZJONI U DISKORS DIRETT

Dwar il-kwistjoni li l-konvenut ghamel biss *translation* ta' dokumenti u f'partijiet mill-ktieb qed jikkwota direttament lill-Ciro De Negro *in prima persona* l-Qorti tirrileva li l-konvenut meta ppubblika dak li qal De Negro fil-ktieb sar l-awtur

tieghu u assuma r-responsabilita’ ghal dak li hemm miktub.

L-artikolu 24 tal-Kap 248 jiddisponi li:

“It shall be no defence for any of the persons mentioned in the last preceeding section to prove that the writing is a copy, or ***an extract****, or abridgment,* ***or a translation*** *of another writing which has been otherwise printed and published”.*

Fil-kaz La Polizia vs Dr. F. Mizzi et altri deciz mill-Qorti Kriminali fis-6 ta’ Marzu, 1902 kien intqal:

“*Nei reati di stampa la originalita’ non e’ criterio essenziale dell’inguria; e percio’ lo stampatore non e’ ne’ gustificato ne’ scusato dal fatto che l’articolo incriminato non e’ che la ripetizione delle dicerie corse o correnti.*” (Ara wkoll Police vs N.Laviera et 21/4/64).

Fil-kaz Ingliz De Crespingny vs Wellesley gie deciz:

“*Because one man does an unlawful act to any person, another is not to be permitted to do a similar act to the same person. Wrong is not justified or even excused by wrong.*”

U l-awtur Gatley “*On Libel and Slander*” (8th *Edition page* 117) wara li jelenka l-principju li “*Every republication of a libel is a new libel, and each publisher is answerable for his act to the same extent as if the calumny originated with him” isemmi l-kaz “where A wrote a libellous letter to D, and D republished extracts in a phamplet , it was held that the fact that the letter was written by A, and that D honestly believed the statements in it to be true, was no defence to an action for such republication.*”

“Min jirrepeti kliem diffamatorju jew ingurjuz li jkun intqal minn haddiehor, ma

jibbenefika minn ebda ezenzjoni jew tnaqqis ta' htija. App Krim P vs A Cassar et 11 ta' Lulju 1964.

Illi fuq l-iskorta tal-ligi, tal-gurisprudenza u l-awturi fuq kwotati l-konvenut sar responsabbili ghal libel meta huwa rriproduca fil-ktieb tieghu dak li qal Del Negro jew ghamel *translation* tieghu.

INTENZJONI

Kwantu ghall element intenzjonali, ma hux mehtieg li l-konvenut ikollu intenzjoni specifika. Dak li hu mehtieg hu li jigu pubblikati kliem li joffendu r-reputazzjoni tal-attrici. Skond il-*case law* Ingliza "*if the defendant has published words which have in fact injured plaintiff's reputation, he must be taken to have intended the consequences naturally resulting from his act*", L-istess principji dwar l-element morali japplikaw fil-gurisprudenza taljana fejn jinghad "*Il dolo nella diffamazione commessa col mezzo della stampa e' "in re ipsa", onde non e' da far ricerca sull'animo vero e proprio di diffamare*". Frola Delle Ingurie u Diffamazioni.

Fil-kaz in ezami l-kliem fuq imsemmija huma *per se* malafamanti u l-intenzjoni tohrog mill-istess kliem. M'hemmx affarijiet ohra li setgha intenda l-konvenut bil-kliem li uza.

L-ARTIKOLU 10 TAL- KONVENZJONI EWROPEJA

Il-konvenut issottometta wkoll (ara nota tieghu) li hu kien qieghed jezercita d-dritt u l-obbligu tieghu bhala gurnalist li jinforma l-pubbliku u r-restrizzjonijiet imsemmija fl-artikolu 10(2) m'humiex applikabbili u mhux mehtiega f'dan il-kaz.

Il-liberta’ ta’ espressjoni garantita mill-Kostituzzjoni u mill-Konvenzjoni hija liberta’ subordinata ghal valuri, libertajiet u drittijiet ohra msemmija fl-artikolu 41 tal-Kostituzzjoni u 10(2) tal-Konvenzjoni Ewropeja. Dawn jipprotegu l-liberta’ ta’ espressjoni izda jipprotegu wkoll diversi drittijiet ohra, fosthom ir-reputazzjoni, drittijiet u libertajiet ta’ persuni ohra.

Ghalkemm il-konvenut ghandu d-dritt u l-obbligu bhala gurnalist li jinforma l-pubbliku dwar affarijiet ta’ materja pubblika hu ma jistax jiddefama r-reputazzjoni ta’ persuna ohra billi jghajjarha bla skrupi u li tixhed il-falz meta lanqas biss hemm prova wahda dwar dan. Biex tikkummenta fuq fatti, l-ewwel dawn il-fatti jridu jkunu sostanzjalment veri.

APOLOGIJA

Finalment il-konvenut eccepixxa u xehed li huwa ma jikkondividix l-opinjoni ta’ Ciro del Negro. Hu qal li bl-ebda mod ma ried jitfa’ dell jew iwegga lill attrici u ddikjara li hu m’ghandu xejn kontra Dr. Caruana la professjonalment u wisq inqas personalment u jekk fl-entuzjazmu biex iwassal l-ahbar naqas b’xi mod fil-konfront taghha, skuza ruhu u talabha apologija.

Illi l-Qorti setghet tikkunsidra din l-apologija a termini ta’ l-artikolu 28(2) tal-Kap 248 rigward it-tnaqqis tad-danni. Izda fin-nota tieghu l-konvenut baqa’ jinsisti (ara para 25) li *ma hemm ebda libell fil-kitba u l-kliem ta’ Del Negro fil-brani citati mill-attrici.* Hu kompla jghid (ara para 26) li Del Negro talab li jittiehdu passi kontra l-attrici *minhabba nuqqas ta’ professjonalita’ meta nqdiet bil-gurnali imsemmija;* rega’ rrepeta l-istess haga fil para 27 u mbaghad fl-ahhar para 28 qal li *anki d-diskors riportat f’pagna 140 tal-ktieb ghalkemm jidher iebes mad-daqqa t’ghajn, fil-verita’ huwa wkoll valutazzjoni ta’ Del Negro.*

Ghalhekk il-Qorti ma tistax tikkunsidra li l-apologija li saret hija wahda sinciera

billi fl-istess nifs il-konvenut ghadu qed isostni li m'hemm xejn libelluz fil-kliem li uza u ma jidhirx li ddispjacih minnhom .

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi l-Qorti tiddecidi, prevja li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut
tilqa' t-talbiet attrici,

tiddikjara li l-pubblikazzjoni f'pagni 129 u 149 tal-ktieb Id-Djarju ta' Ciro del Negro hi libelluza u malafamanti fil-konfront ta' l-attrici u li jesponuha ghad-disprezz u r-redikolu tal-pubbliku;

tikkundanna lill-konvenut sabiex ihallas lill-attrici s-somma ta' tmien mitt lira Maltin (Lm800) bhala danni bl-applikazzjoni ta' l-art 28 tal-Kap 248 tal-Ligijiet ta' Malta. Bl-ispejjez kontra konvenut

ONOR. IMHALLEF GEOFFREY VALENZIA B.A., LL.D.

Frankie Mercieca
DEPUTAT REGISTRATUR